

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:

Adresația unei tipografii arhiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 47,

Corespondențele sunt a se adresa la:

Redacția „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.

Epiletele nefrancate se refuză. — Articolele nepublicați nu se inapoiază.

INSETIUNILE:

Pentru odată 7 cr. — de două ori 12 cr. — de trei ori 15 cr. rândul cu litere garmon — și timbru de 30 cr. pentru fiecare publicare.

Sibiu, 20 Februarie.

Opoziția întrunită, din sărurile căreia s-au aruncat atâțea săgeți de moarte asupra partidei liberale și a guvernului ung. din sinul acesteia, va fi în cele de urmă salvatoarea guvernului osândit și proclamat de necapabil de viață. Este scurt că tocmai acum, în decursul desbaterei generale a bugetului, opoziția intrunită avea să cânte prohodul guvernului. Si se să vedă? opoziția, în loc de să direge glasul ca să petrindă inimile cu glasul ei funebral, tocmai acum trece printre crisi esecată din neînțelegerile asupra întrebării, dacă funcționarii comitatensi să fie aleși cum au fost până acum, sau să fie denumiți ca ceilalți funcționari de guvern.

Dacă criza este venită din întempiare în urma vederilor ce le au membrii opoziției intrunite, atunci opoziția nu s'a cunoscut pe sine însăși și a făcut tocmai asupra pelei ursului pe un timp, când acesta o purta sănatos, întreagă, fiind încă în pădure.

Atât de neprevăzătoare și de ne-precaută insă nu ni s'ar părea nici decum opoziția, care numără atât bărbați politici în sinul ei. Ce e drept, se mai dice, că opoziția își rezervă puterile cele mai bune și armele cele mai tari pe timpul desbaterei speciale a bugetului. Atunci are se desbată mai de aproape cestiuinea reformei administrației politice.

Se poate că va fi și aşa, și de a-crea nu eșim cu sentința osânditoare înaintea opoziției: că „cine tot cerne nu mai ajunge să frâneze” și cu atât mai puțin să coacă. Cine stă însă de parte de agitațiunile și variațiunile din sinul partidelor ungurești și privesc în același moment ce se petrece și în altă parte, anevoie scăpă de credință, că nu numai principiile seamănă crise și neînțelegeri în sinul partidelor ungurești.

Amintisem, nu de mult, că la Viena

se începuse formarea unei partide nove, a cărei tendențe sunt federaliste.

Oare nu cumva pornirea aceasta de dincolo de Laita își revărsă reflectul asupra atitudinii partidelor ungurești?

Mai clar vom fi în stare să străbate în ascunsele partidelor numai după ce va fi terminată și desbaterea specială a bugetului. Până atunci se va clarifica mai bine și dincolo de Laita situația.

Jocul ce se petrece acum în dieta Ungariei, între cele mai serioase discursuri, ne poate servi de învățătură: căcă cotitură are furul politică a unei națiuni cu întărită hotărăță și cum partidele disciplinează în focul cel mai apărig al luptei găsesc timp de reculegere spre a face evoluții, când la dreapta, când la stânga, numai să nu piardă ţinta din vedere.

Partidele ungurești atât în dietă cât și afară de dietă o pot face acăstea și prin astfel de tactice sunt și în stare să ducă-mătă celor din Cislaitania, pentru că naționalitatea nemagihere din di în di devin tot mai blânde și mai indolente față cu cele ce se întâmplă în Ungaria.

Revista politică.

Sibiu, în 20 Februarie.

Cestiuinea reformei în administrație este în ordinea primă, între alte cestiuini cu care se ocupă dieta Ungariei și partidele dintrînăse în dilele acestei. Rapoartele speciale despre desbaterea bugetului vor informa mai de aproape pe cetitorii și despre cestiuinea aceasta. La locul acesta fie să numai atată, că opoziția intrunită în sedință și de Sâmbătă a ajuns să se înțeleagă asupra cua-lifică-ti-unei funcționarilor administrativi, asupra serviciului lor pe viață; dacă funcționarii au să fie aleși, sau denumiți, să considerat de o cestiuine secundă.

In „Austria-nouă”, în Bosnia și

Erțegovina, se înmulțesc bandele de „lotri” în proporție, în care se apropie primăvara. Său facut mai multe expediții mici de trupe, a căror misiune este a curățării tinuturile Limului și a părților Erțegovinei despre Muntenegru de bandele de „lotri”.

Din Petersburg se telegrafează, că eri, în a douăzeci și cincea aniversarea lui Sfântul Impărat Aleșandru II pe tron, a fost musică înaintea palatului de earnă. Adrese și daruri cursă din toate părțile imperiului, s-au creat fundații. Imperatul a mulțămit corpușilor care l-au felicitat și pe diplomați încă iau însărcinat a mulțamii în numele curților și teatrilor ce reprezintă pentru manifestata simpatie. După ameață imperială s-a preumburat cu trăsura prin străzile cele mai impoporate și a fost primit cu entuziasm.

Viera Sassulici nu e prinșă.

Desbaterea bugetară în dieta Ungariei.

În ședința dela 24 Februarie s'a continuat desbaterea generală asupra bugetului.

H. Eles, într-un discurs lung, se declară pentru primirea preliminarului. Independența Ungariei ca stat, dico oratorul între altele, va atenua regenerarea materială a națiunii. Națiunea poate dispune însă de soarta sa, ea trebuie să-și înființeze o industrie rămpând cu învechitele sale datine și prejudică în agricultură și în comerțul seu, ca să-și poată reculege puterile, căci numai pe calea această se poate aștepta înflorirea terei. Nu guvernul ci națiunea poartă vina situației actuale nefavorabile, deci guvernul nu merită votul de neîncredere propus de Apponyi. Oratorul primesc proiectul pentru că are încredere în guvern și pentru că neprimirea bugetului ar fi identică cu abdicarea partidei liberale și această partidă nu are cauza a se abate dela calea pe care a pornit. (Aprobări vii)

Înălțat pentru frații oponenți-nale oratorul nu ține nici opoziția întrunită nici deputații din afară de partidă capabili a înlocui guvernul actual. Stângă extremitate trebuie eschisă dela orice combinație chiar pentru principiile ei de stat (Aplause în dreapta, sgomot în stângă extremitate).

Presidentul: Din această parte (arătând spre stângă extremitate) suntem să audim adeseori lucruri mai groase fără ca cealaltă parte să provoace vre un sgomot; deci ve rog apropiați să pădiți linisca. (Aplause vii în toate părțile.)

H. Eles (continuând): Programa contelui Apponyi nu mai este nouă; tot ce e nou întrînse se cuprinde și în programa partidei liberale, restul nu plătesc nimic. Dacă opoziția intrunită are întrăvădit ideea, cu care poate să scape patria, și nu voiesc a le comunica, aceasta înseamnă lipsă de patriotism; dacă ea nu are ideile cu care se laudă, această procedere e numai un humbug. (Aplause în dreapta). Oratorul observă în fine, că densus și partida sa respund la votul de neîncredere al opoziției cu un asemenea vot de neîncredere și declară că primește bugetul. (Aplause vii în dreapta).

I. Simonyi primesc bugetul, dar crede, că de vom merge înainte tot pe calea de până acum, nu va fi mai bine orum cum vom înlocui persoanele la cără statului. Si silințele celui mai bun guvern vor trebui să se frângă de indolență majoritară, de motivele personale și de tendința de a conserva majoritatea. Oratorul întrebă pe stângă extremitate, dacă va inceta oare corupția cu realizarea programelor? Apoi asemănă pe Ungaria cu o familie aristocratică, nobilă, care renunță la privilegiile și averile sale, este probabil că ea va succinde, căci schimbările ce se operează în factorii existenți provoacă crize tot mai grele. Această se poate constata nu numai la clasele privilegiate ci la toate clasele.

E de regretat lipsa unui stat de

FOIȚA.

Băile de mare de la Constanța.

Tractatul dela Berlin a alipit Dobrogea de România. Tot acest tractat a rupt din corpul României o provincie și a dat Rusiei Basarabia. Cu această ocazie, am să spun că din momentul ce un interes european a reclamat perderea Basarabiei și anexarea Dobrogei, să facem ca Dobrogea să valoreze Basarabia.

Punctul principal asupra căruia s'a făcut imediat ochiul Românilor a fost Constanța (Coustendug) sau mai bine portul de mare de la Constanța.

Constanța este un oraș admirabil situat pe marea Neagră, la egală distanță de Odesa și de Constanta-nopol.

Portul seu, unul din cele mai importante ale Mării Negre, are marea vîtor de a fi în Mareea Neagră aceeași și Hamburgul în marea Nordului, și de a se înălța iute la primul rang

prin lucrările ce imediat se vor executa.

Constanța este o localitate înălțătoare.

Clima să dulce și poziția sa excepțional frumoasă pe termenii mari, atrage numeroase familiile care vin să petreacă stagiuine, să aspire un aer balsamic, să se bucure în fine de undele binefăcătoare ale mării Negre.

Ei bine, această localitate română, și menită devenită în curând numai un mare centru comercial al Europei centrale în Orient, dar și o mare stațiune de băi de mare, o călătorie de placere pentru indigeni.

Aflăm că o societate s'ar fi și format cu scopul de a construi la Constanța un otel de primul rang la pîncioarele căruia se va întinde un basin magnific de apă de mare pentru usul băilor. Întreprinderea se bucură de augustul patronajului al Alttelelor Lor Regale Domnul și Doamna Romanilor.

Acest otel ce societatea își propune de a construi, și ale cărui planuri și devise sunt elaborate de arhitectii cei mai distinși din țară, va

avea un număr însemnat de camere încungurate de mari saloane, în cari vizitatorii vor găsi toate plăcerile ce se găsesc întrunite la cele mai frumoase stabilimente de această natură.

Toți acei care cunosc poziția Constanței, fie ca port de Mare în comunicare cu piețele principale maritime, fie ca sedere climaterică și ca centru de comerț, nu pot decât să salute cu o vie plăcere fundare unui stabiliment balnear pe Ierii. Mărei Negre, care va fi în același timp și primul stabiliment de această natură și de această valoare în România.

Felicitând fundatorii și urându-le succesul complet ce merită o asemenea întreprindere, trebuie să aducem acă în România, de și dotată din natură cu localități cele mai pitorești, deși prezărată cu numeroase ape minerale hygienice, totuși, până aici nu putem cita nici un stabiliment mare balnear, nici o localitate de cură, unde suferindul să poate găsi întrunite, pe lângă un aer curat și o apă folosită, locuri balneare sistematic aranjate precum și conforta-

bilul vieței, bună hrana și o instalare somptuoasă, care influențează în cel mai înalt grad la restabilirea sănătății sdruncinate. România nu poate să înțelegă nicio vîță a alergă dela termii mărilor depărtă și pe la diferențele stabilimente balneare din Austria, Francia și Italia, unde se duc să cheltuiască mari sume care puteau să ramână în țară dacă s'ar fi dezvoltat în astă direcție o inițiativă similară.

Credem din fericire, că prin fundarea Societății de care vorbim mai sus, întrăm pe o cale pe care ar fi trebuit să urmăm încă mai de mult. Constanța va oferi în curând poporului român ca și statelor vecine, ca Ungaria și Rusia meridională, cu puține cheltuieli și fără lungi călătorii, acel lucru, care a devenit în dilele noastre un element aproape necesarul vieții civilate.

Constanța e chemată a deveni pentru Bucuresci aceeași Brighton și pentru Londra, Ostende pentru Bruxelles și Dieppe pentru Paris, adică o localitate climatică unde locuitorii

mijloc cu un esprit de corps politic solid. Clasa gentry își iubesc patria mai mult decât magnatul sau bancarul avut, dar ea nu mai are la noi nici un spirit de corp politic. I s'a rezervat poporului sărmă a da expresiune unei idei politice independente. O clasă de cetățeni în sensul vechiu, în ceea ce există o coerentă, o clasă, care să priveze cu un simț de onoare penibil asupra membrilor sei când celor căduți fără vină mâna de ajutoriu, nu mai există astăzi. Iztocei numește pe jidovi isvorul tuturor relelor. (ilaritate) Căt de jos trebuie să tacese dânsul nivel intelectual și moral al celor de altă cretină, dacă presupune că patru perante din populație terorizează pe toate celelalte. (Aprobări)

Se dice ce e drept, că am reamas inderetru. Oratorul crede, că nu există un popor care pentru idea libertății să fi rupt atât de radical în trecutul seu, cum a făcut poporul unguresc, în care iubirea de libertate este atât de adene înrădăcinată, cu toată corupția și frivolitatea modernă. Care este țara, unde potă amori în cetățenii mici și în terenii orice opoziție simplu cu cuvintele: aceasta nu mai este oportun! Este fapt că programe conservatoare nu se pot manifesta, cu tot binele ce se cuprinde întrările, pentru că la noi totu perhoresează acea ce nu se ivesce sub firma liberală.

Parlamentarismul și selvadministrația noastră sunt numai un curat săblon, căruia îl lipsesc săngele și carne. Reorganizarea municipiilor nu se poate desprăji de parlamentarismul adevărat și nefalsificat, eu trebuie realizată, dacă e vorba să nu cădem în brațele celei mai murdare reacțiuni. Noi străplântăm idea libertății pe terenul național economic, pe terenul despărțirii bisericilor catolice de stat — fără de a cugeta, că ea nu aparține acestor terenuri. Descompunerea clasei de mijloc, serăcirea rapidă și săblonismul sunt cauzele principale, care au provocat stările noastre desperate.

Partida, care va avea curagiul să inaugureze o politică onestă, conservativă, și va dovedi că nu este o partidă neagră galbină sau ultramontană, va avea și viitorul în mâna sa. De nu vom face aşa, ne va cotropi reacțiunea neagră și poporul inversându-se va pări că calea legalității. (Aprobări și misăcări în mai multe parti)

Ministrul de finanțe contele Szapáry: Deputații Lukacs și Szell mi-a imputat că bugetul stabilit de mine să urcat în comisiunea finanțială de la 18 la 27 milioane și că eu am retras pas de pas dinaintea comisiunii cu vederile mele. On. Casa va vedea, când va discuta proiectele de lege, pe a căror bază posturile sterse de

capitalei vor merge să caute aerul, repausul și valurile mari!

Costanța se găsește deja în comunicări cu Cernavoda și cu Dunărea printre cele ferătă directă, pe cind o serie de vapoare abordând-regulat pe mare, stabilesc în fiecare de raporturi cu marile piețe maritime. Când drumul de fer dela București la Cernavoda ca și podul peste Dunăre vis-a-vis de Cernavoda va fi terminat, călătoria dela București la Constanța va fi de cinci ore. Actualmente această călătorie se poate efectua cu drumul de fer dela București la Giurgiu, de aci cu vapoarele până la Cernavoda și dela Cernavoda cu drumul de fer până la Constanța în 10 ore, din care 6 se petrec în plin repaos pe bordul splendidelor vapoare ale Companiei Austriace.

Curier. financ.

comisiune au fost luate în preliminar, că bilanțul dela început nu este alterat. N'am de cuget să jefesc proiectele de lege de care a fost vorba. Căt pentru imputarea, că am comis o vătămare de drept cu proiectele mele urbariale de astă toamnă obșteră că acele proiecte nu invălvă nici o vătămare de drept, pentru că planul de amortisare nu este basat pe lege, nici macar pe o patență, ci numai pe o ordinăție a ministerului de finanțe din 1857. Si adăi am tot aceași convingere, dar vejdă că acel proiect a fost considerat drept simptom de o călcare a datorințelor contracuale, l'am retras pentru că eu nu auzesc necondiționat la părările mele ci mai consideri și alti factori.

Dl Szell a dedus în comparația preliminariu de acum cu rezultatul societăților finale din 1877, că situația este și adăi mai slabă. Judecând însă acesti doi ani din același principiu, nu se poate vorbi de o recidivă. Încă pentru ocupăriile celor două provincii trebuie să ținem întrădevăr sămăc de acest fapt și de consecuentele lui, obșteră însă, că chiar și în casul când în treptă guvernul să răspundă, el totuși nu ar fi fost în stare să impede ocuparea Bosniei și Erțegovinei. Dl Szell a socotit exact spesile ce le a făcut acest „vîfor“ din orient, numai că eu nu pot admite că spesile extraordinaire prevedute în preliminariul actual pentru Bosnia vor deveni normale. Situația este și serioasă, n'ami afirmați nici odată contrariul, dar totuși ea este adăi mai favorabilă decât în Octombrie 1878, căci atunci ne apăsa o datorie flotantă de 114 milioane care trebuia plătită în termen de puține luni ba săptămâni. Regret discursul de eri al dlui deputat Szell, căci poate să aibă consecuente, că astfel de elemente care sunt de o părere contrară numai asupra ocupării prin urmare asupra unui fapt neutralabil dar de acord în alte privințe și în scopurile ce pot fi despărțite de olală te urmăresc numai prin această unică întrebare. (Aplause vîi și prelungire).

Memorandum

deputației din comitatul Severinului care a mers la Budapesta în 20 Noembere 1879, în frunte cu comisariul reg. Nicolau Ujfalussy și cu deputatul general Traian Doda.

(Urmare).

Dar încă pentru reactivarea caselor domestișale, este încă problematică, dacă aceste se vor mai reactiva vreodată. Dar să se și reactivă totuși această normă nu ar impune sarcini nouă numai comitatului Severinului ci și multor altor municipii din țară. Deci, dacă aceste sarcini ar putea să fie întrădevăr un motiv pentru a despoia comitatul Severinului de dreptul autonom, comitatul ar putea să poarte și asemenea sarcini! Dar există oare în această țară vreun om, fie chiar și din ministru, care să euteze a propune pe o asemenea basă eludarea drepturilor constituționale? Sună doar numai față cu comitatul Severinului să fie permis un asemenea pretest?

Această ar fi întrădevăr o tristă aplicare a principiului, sub deviza căruia s'a espousat provincializarea confinului militar!

Dacă problema acestor situri nu este a arăta neteza motivelor ministeriale ci cu deosebire a dovedit că proiectul de lege substerne și de prisos și nejustifică din punct de vedere al relațiilor factice, ba și nedrept și stricăciuni.

Cum că proiectul de lege, sau prelungirea proiectului respectiv, a stării absolute și se intenționează printr-o școală, este de prisos și nejustificată din punct de vedere al relațiilor factice; credem că această să dovedit prin cele mai sus date. Căci dacă înșinu ministrul, care de sigur dispune de datele de lipsă, poate numai să

afirme, fără de a să dovedi, că relațiunile din comitatul Severinului reclamă prelungirea acestor stări excepționale pe trei ani, apoi aceste relații de sigur nu sunt de natură a face necesară prelungirea. Si noi scim că de facto nu sunt aşa. În tot comitatul nu se aude nicăi nimic despre mișcări periculoase, și poporul și linisit, dl comisar regesc îl numește „loial“; fie-care om suferă în pace uriașă apărare ca o escoriază asupra lui nesec oficială fără conștiință, abia mai vedi îci colea pe căte cineva folosindu-se și de către un remediu de drept. Si toate aceste le auferă cu conștiință de sine și în același timp și cu speranță sigură, că „loialitatea“ și maturitatea sa, de a se putea bucură de drepturile constituționale, vor fi recunoscute de legislativă. Tăcere și linisire domnește pretotindene; nimic dar nu poate justifica prelungirea stării provisore. Amintească-ne guvernul numai un unic fapt ce ar pută să serve de motiv pentru a eschide pe 150 mii de locuitori dela folosirea drepturilor lor constituționale, fie și numai pe vîo ceteve săptămâni.

Credem deci că am dovedit pe deplin afirmația noastră, că adău proiectul de lege în cestiu este de prisos și nejustificat de impregnări. Si precăd de adevărat este aceasta, pre atât de adevărat este și acea, că proiectul de lege este nedrept. Când prea multă patență din Iunie 1872 a ordinat ca una parte din confinul militar român de odinioară să se constituie sub numirea „Severin“ într-un comitat deosebit, și când după cuprinsul acestor prealabile patente, art. de lege 27: 1873 a precisat ca agendele comisiunii municipale, prevăzute în §§-ii 91 și 92 art. de lege 42: 1870, până la regulară definitivă a comitatului, să le îndeplinească reprezentanții comunali ai regimentului, aceasta dispoziție a voit numai să facă posibil ca comitatul să aibă și în timp de transiție, atunci până ce se va organiza, o comisie, fie și numai provisoriu. Această dispoziție transitoră însă nu poate să aibă nici pe deosebit cu locuitorii să remانă multă vreme despoiați de drepturile lor constituționale ce le-au dobândit cu provincializarea, ci a intenționat numai ca ei să se familiarizeze decocamdată cu modul cum să exerciteze aceste drepturi ale lor. Dar dacă restringerea transitoră a dreptului a fost necesară în interesul poporului insuși, atunci, în timpul de transiție, acum prelungirea acelei dispoziții i-ar fi păgubită și prin urmare nedreaptă. La aceste mai vine a se adaugă, că în 1873 era deja denumit în Severin comite suprem și acesta și denumise deja pe oficialii sei ca să prepare organizarea definitivă a comitatului. Dar dureler acelui oficiali denumit fiind ochită de o mană că se poate de nonocoroasă, nu au împlinit chemicarea ce li s-a încredințat pentru că dñeșii cunoscându-se pe sine au pricopiat că la organizarea definitivă vor fi dată sfărădină pe punctul, pe care îl-eau exploata din abundanță. Si aşa s'a incubat în acest comitat lipsa de conștiință care firesc că se silește și se susține cu ori-ce preț și că mai mult timp.

Constatându-se în acest mod că misiunea comitetului suprem a devenit imposibilă, acesta fu rechiemat și s'a încredințat un comisar regesc cu organizarea comitatului. Si și organizat comitatul și stațiunile de oficiali, prevăzute în § 75 art. de lege XLII: 1870 le-au ocupat nesec oameni cu trecut problematic și culeși de prin diverse părți ale judecă, său înfractat și oficiale cu ratelare și ofanale.

Dar toate aceste au fost după dispoziție art. de lege 27: 1873 numai nesec măsuri provisore și anumite pentru perioada, în care aveau să se facă preparative pentru organizarea definitivă pe baza dreptului autonom. Această perioadă s'a ficsat prin articolul de lege IV din anul 1877 — după ce stările provisore existaseră deja patru ani, — încă pe alii trei ani.

Acum se impinge și cei trei ani de prelungire și etăță că guvernul carășii se ivesce cu planul de a prelungi starea provisorie încă pe trei ani, pentru locuitorii comitatului să nu și poată exercita nici în cursul de trei ani drepturile lor legale și

pentru ca comisiunea municipală să o formeze tot aci 39 reprezentanți comunali, care având dintru început să se reprezinte la împărțirea padurilor interesele comunale, au fost aleși numai spre scopul acesta, și articolul de lege 27 din 1873 î-a încrezută cu agendele comisiunii comitatense numai pe un timp scurt de transiție.

Din toate aceste se vede că prelungirea planuită a provisoriului este nedreaptă. Se vede însă și mai mult, de vîom consideră împregnarea că aceasta comisie, care nu este alesă ci numai chiemătă de guvern a funcționa ca atare, decide toate afacerile comitatului și că decisiunile ei li se atribue o autoritate și o greutate ca și când acele ar fi aduse de o comisie ce consistă din membri aleși și virilisti. Guvernul a cheamăt într-înșea 37 oameni simpli de pe state și neprincipați și le-au dat: voi sunteți comisiunea municipală; comisiunea municipală are să facă după legă astă și astă: îsprăjiți acum acesta agende cum prescrie legea. Si aceasta comisie sevărăcesc agendele comitatului, firesc aşa cum — dar totuși le sevărăcesc, și aceea ce face această comisie figurează înaintea guvernului ca decisiune a comitatului. Este corect aceasta? este drept? Noi credem că nu; și ținem că acela, care va fiță corectă și dreaptă o asemenea reprezentare a comitatului, părținesc arbitrii, nedreptatea; acel proiect de lege însuși, care intențează a susține și prelungi astfel de stări, e de asemenea nedrept.

Ne mai ramâne să dovedim că proiectul de lege e stricăciu. Si intrădevăr el e stricăciu, nu numai pentru locuitorii comitatului ci și din punct de vedere a ideiei de stat, a autorității guvernului unguresc, a moralei publice și a tuturor intereselor ungurescilor; pentru că, dacă interesul statului unguresc pretind ca pe teritoriul sănței coroane unguresc să locuască o populație în primă linie mulțină și fericioasă, și dacă scopul provincializării confinului militar este a preface nisice locuitorii scăpați de domnia militară în cetățeni unguresc, cari ca atare să se știe insușit pentru idei statului unguresc: atunci întrădevăr nu este iertat a mai susține în comitatul Severinului stările de acum și a mai lăsa într-înșul corpul actual de oficiali nici o mîntușă macar. Si noi na voim numai să afirmăm aceasta, ci să o și dovedim cu date. Să considerăm numai faptele oficialilor municipali și vom vedea prezentindu-ne arbitrii, abuzuri și o vînă de interese particulare aproape scandaluoasă.

Pentru a dovedi aceasta nu provocăm în prima linie la revolta din Dalboșet. Optile a fișat pertractarea finală înaintea tribunalului din Caransebeș în procesul contra revoltăilor, acolo se așă actele, fiescine potă să vadă într-înșele că aceasta revoluție a fost provocată de arbitriul violent al organelor municipale. De cursul per tractării finale a înverdet că — sub titlu de rescumpărare a muncii publice — s'a încassat dela popor cu puterea o astfel de contribuție publică, pe care deuseul ar fi fost dorit să o plătească numai în casul când o ar fi luat de voie bună asupra sa. Așa numita comisiunea municipală, firesc în urma aranjărilor din partea vice comitetului Ioan Pausz, a hotărât ca a patra parte din lucrările publice să se resuscipe cu bani gata și ministerul a aprobat aceasta hotărâre, dar cu condiția, că încasarea plății în bani gata este permisă numai dacă comunele vor primi aceasta dispoziție. Dar s'a constatat — și aceasta a mărturisit-o și pretorul respectiv însuși — că aceasta condiție ministerială nici nu s'a publicat comunei, prin urmare acestea nu au avut ocazie să se pronunță că primesc rescumpărarea sau bani. După ce locuitorii sciind că rescumpărarea lucrărilor publice atâtă dela dñeșii, n'au voit să plătească, ci să presteze în natură acele lucrări, deregătorile au ordonat simplu execuții. Cum s'a îndeplinit aceste, și cu felul de arbitriu revoltător, cum s'a închis antistă comunali, cum s'au luat sub execuție boii acestora, până ce se vor plăti datoriile aruncate cu nedrept asupra comunelor, a expune aci toate în detaliu, nu ne este cu putință, dar ne provocăm a doua oară la actele procesuale, din care se vor vedea lămurit toate aceste și multe altele.

Ne provocăm mai departe la intrigile imundare, inscenate de vice-comitetele împreună cu notariul primar și cu procurorul primar, cu scopul, ca să îl licuidăjuncă și asigurarea prin intabularu a șa numitului fond grăniceresc din mâinile notariului public prizonier de dânsii și satisfacțendu-l în acest mod pofta de resbunare, să și asigure în același timp și veniturile din muncă pe sâma lor. Adunarea publică municipală, întinută în 2 August 1877, a hotărât apriat, ca toate obligațiunile căte se ţin de fondul grăniceresc, să se prefacă în acte notariale publice, și aceste să se asigureze prin intabularu. Si aceasta hotărîră să luat sub presidul vice-comitetului Ioan Pausz pe baza propunerei ce a făcut o comisiunea emisă pentru cercetarea fondurilor. Dar cu toate aceste Ioan Pausz totuși a fost acela care cu vre-o căteva luni mai târziu au făcut tot ca să se ia dela notariul public uneasă lucrare și să se facă de către notariul primar. Pentru ce a făcut el aceasta, este un lucru lămurit pentru ori și cine, care scie că aici era vorba de a face aproape 12 mii bucăți de documente nouă, și că cheltuielile pentru facerea acestor documente nove trebuia să le plătească debitorii respective, prin urmare astfel de oameni, dela cari se putea stoarce fără nici o contrôlă atât căt toaga în plăcea respectivului, este lămurit lucru pentru ori și cine care scie mai departe și aces, că Ioan Pausz s'a estimat la o ocazie pe față, că el și și face un sport dintracea că pustiște pe notariul public din Cârمان. De atunci au trecut mai bine de doi ani, licuidarea fondului și asigurarea acestuia prin intabularu, fiindcă oficialii superioiri ai comitatului făcuseră în adunări deschise aceste lucrări obiect de licitație minunndo formală, poate că, întrucât dânsii au facut oferte mai estime, nu este pe deplin incheiată nici în diu de ađi. Dar cum că procurorul primar Acațiu (Akos) Csorba și notariul primar Ladislau Illosvai au luat de doi ani sub titlu licuidăjuncă necurmat la diurne, aceasta e faptă, ba ce e mai mult, Ladislau Illosvai a incassat diurne și în casuri când nici n'a șit în comună, după cum dovedesc intercalajele ce s'a făcut în adunarea publică jinută în Martie anul trecut, la care comisariul regește a respuns în adunare deschisă că da, este adeverat că notariul primar Illosvai a primit diurne și pentru astfel de lucrări, care nu le-a isprăvit în fața locului, ci acasă în odaia sa proprie, dar aceasta s'a întemplat cu învoirea lui ministru de interne.

(Va urma)

Corespondențe particolare

ale „Telegrafului Român.”

Brașov, 17/29 Iulie 1880. Domnule redactor! Vă rog, binevoiți a însera în jurnalul, ce aveți onoare să-l redige, următoarele observații dela un amic al scoalei și în specie al învățământului elementar. Este în adeverință un semn foarte imbucurător, că în fine și învățătorii nostri au început a fi în cont de progresul, ce face învățământul primar în statele cele mari civilizate și au început să aplică și în scoalele noastre elementare metodele, cari s'au dovedit prin stință și prin practică ca mai bune și mai rationale. Totuși acumă mi-a venit în mâna și partea a doua din „Arithmetica” bravorum nostrorum învățători Demetru Dogariu și Ioan Dariu și am observat cu cea mai viuă satisfacție, că numiții învățători au tinut cont strict de principiul instrucției intuițive, care după principiile cele mai nouă pedagogice formează partea fundamentală a învățământului elementar: că au observat cu toată îngrigirea gradul de desvoltare intelectuală al elevilor și în fine că au acomodat exemplul după impregurările sociale și economice ale poporului nostru. — Scurt, nu am destule cuvinte, prin care să recomandă învățătorilor nostri acest manual eminent.

Consistoarele noastre scolare încă ar trebui să se ocupe mai cu din-

adinsul de instrucție elementară, care este baza societății, să încurajeze și se sprinjească cu premii și prin recomandații, pe cei ce își aduc tributul său pe altarul instrucției publice.

Primiti, dle redactor, încredințarea deosebitei mele stime și consideraționi, ce vă păstrează.

Dr. Vasile Glodariu m. p.
profesor gimn.

Căstigarea și perderea indigenatului ungár.

Stimate dle Redactor! În sensul ordinului d-lui ministru de interne dela 5 Ianuarie a. c. Nr. 584 articulul de lege L din 1879, despre căstigarea și perderea dreptului de cetățean al Ungariei, s'a pus în vigoare cu diua de 8 Ianuarie a. c. adică 15 dîle după publicare. — In cursul activității mele ca funcționar municipal am observat, că partea cea mai mare de petiții pentru căstigarea sau perderea dreptului de cetățean ungár, — dintre cari eu deosebire cele din urmă la România din comitatul Brașovului și din comitatele de lângă frontieră României se înmulțesc din an în an, — nefind bine instruite, au fost de repetate ori înapoiata spre întregire, cauzându-se prin aceea suplicantilor spese însemnate și trăgăndu-se totdeodată rezolvarea definitivă a petițiilor lor cu luni, ba cu ani întregi. Împreguriarea aceasta me îndeamnă, a vă ruga, ca să binevoiți a da loc în preitura foaie „Gazeta Transilvaniei” următorului îndrumar într-modul, prin care se căstigă și se pierde dreptul de cetățean ungár (indigenat ungár) conform art. de lege amintit din 1879.

1. Despre căstigarea indigenatului.

Indigenat ungár, care în toate terile coronei ungare este unul și acela, se poate căstiga:

1. prin naștere,
2. prin legitimare,
3. prin căsătorie și
4. prin împămentenie (naturalizare).

Ad. 1) Prin naștere căstigă indigenat ungár copii legitimi ai fiecărui supus și illegitimi ai fiecărui supus ungare fără deosebire de locul nașterei lor.

Ad. 2) Prin legitimare căstigă indigenat ungár copii illegitimi ai fiecărui supus ungár, născuți de ori și ce supus străin,

Ad. 3) Prin căsătorie căstigă indigenat ungár ori și ce străină, care se mărită după un supus ungár.

Ad. 4) Prin împămentenie (naturalizare) în fine căstigă indigenat ungár acel străin, care primește dela Maiestatea Sa o diplomă sau dela ministru de interne un document de împămentenie. Diploma de împămentenie se dă numai pentru servitii însemnate și extraordinaire din partea Maiestății Sale. Documentul de împămentenie se dă din partea ministrului de interne acelor supuși străini, cari documentează:

a) că sunt de sine stătători resp., dacă produc consensul representantului lor legal, în care cas consensul amintit trebuie să fie aprobat de oficiul orfanal. Atestatul, că sunt de sine-stătători, se dă din partea oficiului communal al comunei, în carea este domiciliat potențul și se întâresce din partea pretorului respectiv. Timbrul este de 50 cr. v. a.

b) că sunt primiți sau se vor primi în sinul unei comune din țară. Atestatul acesta se dă din partea reprezentanței comunale; la comune mici și mari trebuie legalizat de pretoarele competente, ear în orașe c'un magistrat urban subscrise de primar. Timbrul este 50 cr. v. a.

c) Că au săvut 5 ani în țară.

d) Că au un trecut neperat. Ate-

stale de sub c) și d) se dau din partea oficiului communal în comune mici și mari, se legalizează de pretoarul competent, în cetață proveydute cu magistrat se subscrive de primarul respectiv. Timbrul este de 50 cr.

e) Că posed atâtă avere, ca să se susțină dimpreună cu familiile lor.

Pentru avara nemicătoare se produce un estras din cărțile fundare, pentru care afară de timbrul recerut de 1 fl. v. a., nu se plătesc nici o taxă; pentru avara misătoare se produce un atestat din partea oficiului communal sau din partea notariului communal public.

Dacă potențul nu posede avere, atunci ișvorul de susținere trebuie documentat printre atestat comună; la muncitori, servitori etc., prin un atestat din partea aceluia, în a căruia servită stă respectivul. Timbrul este 50 cr.

f) Că sunt induși în liste de contribuție de 5 ani. — Atestatul acesta se dă din partea oficiului communal și se întâresce de perceptoarul r. Timbrul este 50 cr. v. a.

Afără de documentele amintite se mai alătură la suplică:

g) Atestatul de botz al potențului, soției și copiilor sei și

h) Atestatul de cununie.

Spre incunguriarea speselor se recomandă, ca atestatele de sub d) și e) să se suplină prin un estras din matricile după putință pentru toată familia. Emigrarea se estinde și asupra soției și copiilor minori ai potențului. În timp de resbel decide asupra emigrării Maiestatea Sa. Suplica de emigrare instruită cu documentele amintite în timbrata (coala a 50 cr.) se substerne vice-comitetul aceluia comitat, în care locuiesc sau a locuit potențul mai în urmă.

Prin immigrația actualului de emigrare perde emigrantul dreptul de cetățean ungár. Actul de emigrare și perde valoarea sa, dacă emigrantul dela immigrația actuală până la emigrarea faptică ramâne în restanță cu plătirea dării către stat sau către comună sau dacă intră în cercetare criminală și în fine dacă nu emigreză în decurs de un an.

Ad. 2) Indigenat ungár, il pot perde printre — decisiune a ministrului de interne acesi individi, cari fără consensul ministrului de interne au intrat în serviciul altui stat și nu părăsesc serviciul în timpul ficsat și comunicat.

Ad. 3) Prin absentare din patrie perde dreptul de cetățean acel individ, care trăiesc în stăinătate neîntrerupt 10 ani fără mandat din partea regimului ungár sau a ministrului comunei austro-ung.

Timpul absentării se compută din diua de când respectivul părăsind patria sa depărta din țară, fără de a areta la prefectura, că voiesc să ramâne și mai încolo supus ungár sau dacă posez un pasaport, dela emigrarea acestuia. Continuitatea absentării se întrerupe dacă respectivul arată la prefectura, competență că voiesc să ramâne supus ungár, sau dacă cere un pasaport nou, sau dacă cere dela un consulat austro-ung. un bilet de legitimare (Aufenthaltschein) și în fine dacă se înscrise în matricile unei comune consolare austro-ung.

Perderea indigenatului pe calea acesta se estinde și asupra soției respectivului și a copiilor sei minori. Pentru aceia cari au părăsit Ungaria înainte de a intra legăa amintită în vigoare, se numeră 10 ani dela intrarea legii în vigoare, adică din 8 Ianuarie 1880 st. n.

Ad. 4) Prin legitimare perde indigenat acesi copii, cari se legitimă de tata lor natural în sensul legilor terei lui.

Ad. 5) Prin căsătorie perde indigenat ungár acea femeie, care se căsătorește după un străin; il recăstigă însă dacă căsătoria se declară de nevalidă.

In fine cred că este pentru mulți de un deosebit interes de a sci, că — toți cei străini, cari trăesc de 5 ani în Ungaria (computând din 8 Ianuarie 1880 inapoi) și sunt induși în

a) Că sunt de sine stătători, resp. dacă produc consensul reprezentantului legal, în care cas consensul amintit trebuie să fie aprobat de oficiul orfanal. Atestatul acesta se dă din partea pretorului competent. Timbrul 50 cr. v. a.

b) Că nu sunt în restanță cu nici o dare de stat sau communală. Atestatul acesta se dă din partea oficiului communal și se vidimează de perceptoarul reg.

c) Că nu stau în țările ungare sub cercetare criminală și că nu s'a adus în contra lor vre o sentință criminală, care însă nu s'a executat. Atestatul acesta se dă din partea președintelui aceluia tribunal, în al căruia cere este domiciliat potențul. Timbrul este 1 fl. v. a.

Afără de documentele amintite se mai alătură la suplică:

d) Atestatul de botz al potențului, al soției și al copiilor sei și

e) Atestatul de cununie.

Spre incunguriarea speselor se recomandă, ca atestatele de sub d) și e) să se suplină prin un estras din matricile după putință pentru toată familia. Emigrarea se estinde și asupra soției și copiilor minori ai potențului. În timp de resbel decide asupra emigrării Maiestatea Sa. Suplica de emigrare instruită cu documentele amintite în timbrata (coala a 50 cr.) se substerne vice-comitetul aceluia comitat, în care locuiesc sau a locuit potențul mai în urmă.

Prin immigrația actualului de emigrare perde emigrantul dreptul de cetățean ungár. Actul de emigrare și perde valoarea sa, dacă emigrantul dela immigrația actuală până la emigrarea faptică ramâne în restanță cu plătirea dării către stat sau către comună sau dacă intră în cercetare criminală și în fine dacă nu emigreză în decurs de un an.

Ad. 2) Indigenat ungár, il pot perde printre — decisiune a ministrului de interne acesi individi, cari fără consensul ministrului de interne au intrat în serviciul altui stat și nu părăsesc serviciul în timpul ficsat și comunicat.

Ad. 3) Prin absentare din patrie perde dreptul de cetățean acel individ, care trăiesc în stăinătate neîntrerupt 10 ani fără mandat din partea regimului ungár sau a ministrului comunei austro-ung.

Timpul absentării se compută din diua de când respectivul părăsind patria sa depărta din țară, fără de a areta la prefectura, că voiesc să ramâne și mai încolo supus ungár sau dacă posez un pasaport, dela emigrarea acestuia. Continuitatea absentării se întrerupe dacă respectivul arată la prefectura, competență că voiesc să ramâne supus ungár, sau dacă cere un pasaport nou, sau dacă cere dela un consulat austro-ung. un bilet de legitimare (Aufenthaltschein) și în fine dacă se înscrise în matricile unei comune consolare austro-ung.

Perderea indigenatului pe calea acesta se estinde și asupra soției respectivului și a copiilor sei minori. Pentru aceia cari au părăsit Ungaria înainte de a intra legăa amintită în vigoare, se numeră 10 ani dela intrarea legii în vigoare, adică din 8 Ianuarie 1880 st. n.

Ad. 4) Prin legitimare perde indigenat acesi copii, cari se legitimă de tata lor natural în sensul legilor terei lui.

Ad. 5) Prin căsătorie perde indigenat ungár acea femeie, care se căsătorește după un străin; il recăstigă însă dacă căsătoria se declară de nevalidă.

In fine cred că este pentru mulți de un deosebit interes de a sci, că — toți cei străini, cari trăesc de 5 ani în Ungaria (computând din 8 Ianuarie 1880 inapoi) și sunt induși în

